

5 OBMOČJE FIZIČNEGA OPISA

5.0 Uvodna opomba

V tem območju navedemo posebno oznako gradiva, ki ji opisovana enota pripada, število kosov, ki jo sestavljajo, obseg ali trajanje, druge fizične značilnosti, mere in spremno gradivo.

G 5
M 5.1.1
PPIAK 214/1

Za fizični opis uporabimo jezik katalogizacijske ustanove in standardne okrajšave (gl. Dodatek B).

5.0.1 Vsebina in raba ločil

5.1	Posebna oznaka gradiva in obseg	. –
5.2	Druge fizične podrobnosti	:
5.3	Mere	;
5.4	Navedba spremnega gradiva (<i>neobvezno</i>)	+

5.1 Posebna oznaka gradiva in obseg

G 5.1
PPIAK 214/2

Navedemo ustrezen izraz za posebno oznako gradiva, ki mu enota pripada. Vsi ustrezni izrazi so naštet v posameznih ISBD-jih, najpogosteje rabljeni pa v tem poglavju. Pred posebno oznako gradiva z arabsko številko navedemo število fizičnih kosov, ki sestavljajo enoto. Pri tiskanih monografskih publikacijah v enem zvezku praviloma ne navajamo posebne oznake gradiva, ampak samo obseg (število strani).

Primeri:

- . – 329 str.
- . – Str. A-K
- . – 1 gramof. plošča
- . – 36 diapozitivov
- . – 1 videokaseta
- . – 1 video DVD
- . – 1 garnitura
- . – 2 el. optična diska
- . – 3 diskete
- . – 1 atlas
- . – 1 zvd.
- . – 1 partitura
- . – 90 zv.

5.1.1 Monografske publikacije (M)

5.1.1.1 Monografske publikacije v enem zvezku

M 5.1.2.1-9
PPIAK
214/3-17

Navedemo število strani (str.), listov (f.) ali stolpcev (stolp.). Zapišemo številko zadnje oštevilčene strani, lista ali stolpca ter ji dodamo ustrezno okrajšavo. Kadar so strani oštevilčene kot del večje celote ali označene s črkami, navedemo številki/črki s prve in zadnje strani, okrajšava »str.«, »f.« ali »stolp.« pa je pred navedbo. Upoštevamo arabske ali rimske številke oz. črke z enote. Če ima publikacija dve ali tri vrste številčenja, jih navedemo eno za drugim z vmesnimi vejicami. Če je številčenje več, jih seštejemo in vsoto navedemo z oznako »loč. pag.« ali pa to oznako navedemo za izrazom za posebno oznako gradiva. Če enota nima oblike zvezka, ji določimo drugo ustrezno posebno oznako gradiva

(npr. »mapa«, »zgibanka«, »lepak«) in število strani ali listov dodamo v okroglem oklepaju. Če številčenja ni ali je oštevilčen le manjši del enote, preštejemo neoštevilčene strani, liste ali stolpce in število navedemo v oglatem oklepaju.

Primeri:

- . – 234 str.
- . – 175 f.
- . – 351 stolp.
- . – IV, 145 str.
- . – IV, 286, 15 str.
- . – F. a-k
- . – Str. 328-367
- . – 45 str., str. A-H
- . – 598 str. loč pag.

ali

- . – 1 zv. (loč. pag.)
- . – 1 zgibanka (8 str.)
- . – [86] str.
- . – 20, [142 str.]

Skupno število strani ali listov prilog z ilustracijami, zemljevidi, faksimili itn., ki niso vključene v glavno številčenje, navedemo na koncu vseh oštevilčenih zaporedij. Če priloge niso oštevilčene, jih seštejemo in njihovo število navedemo v oglatem oklepaju.

M 5.1.2.10
PPIAK
214/18–24

Primeri:

- . – 184 str., 24 str. pril.
- . – XIV, 295 str., [8] f. barvnih pril.

5.1.1.2 Monografske publikacije v več zvezkih

Navedemo ustrezno posebno oznako gradiva in pred njo arabsko številko, ki označuje število kosov. Spremno gradivo v številčenje ni vključeno. Nezaključene publikacije v več zvezkih/kosih in tiste, pri katerih imajo posamezni zvezki/kosi poleg številčenja tudi svoj lastni naslov, popišemo po navodilih v 9. poglavju (*Monografske publikacije v več zvezkih/kosih*). Za posebno oznako gradiva v oklepaju dodamo številčenje posameznih zvezkov po določilih v točki 5.1.1.1.

M 5.1
PPIAK 244

Med številčenjem posameznih zvezkov je vedno pripeto podpičje.

Ne velja
M 5.1.4.3
PPIAK 244/3

Primeri:

- . – 2 zv. (398 str.)
Ur. op.: Paginacija se v drugem zvezku nadaljuje.
- . – 2 zv. (120; 135 str.)
- . – 2 zv. (VI, 276; XII, 312 str.)
- . – 3 zv. ([XXIV], 638 str.)
Ur. op.: Glavna paginacija se nadaljuje v drugem in tretjem zvezku, vsak zvezek pa ima svoje posebno številčenje z rimskimi številkami.

5.1.2 Nekonjižno gradivo (NBM)

Ustrezen izraz za posebno oznako gradiva izberemo v Dodatku C ISBD(NBM), kjer so navedeni ob pripadajoči splošni oznaki gradiva. Če noben izraz v seznamu ne ustreza, lahko izberemo izraz z opisovane enote ali ga določimo sami. Število kosov enote označimo z arabsko številko pred posebno oznako gradiva.

- NBM 5.1** Posebni oznaki gradiva lahko v oklepaju dodamo:
- število sestavnih delov enote,
 - tovarniško znamko, ki je pomembna za uporabo enote,
 - trajanje reprodukcije.

Primeri:

- . – 1 videokaseta (VHS) (ca 90 min)
- . – 1 video DVD (135 min)
- . – 1 stenska slika
- . – 1 diafilm (40 sl.)
- . – 2 koluta mikrofilma
- . – 2 zvočni kaseti (45 min, 30 sek; 42 min, 45 sek)
- . – 2 CD (ca 140 min)
- . – 1 zvočni DVD (90 min)
- . – 1 blok slik (12 listov)
- . – 1 sestavljanica (350 kosov)
- . – 1 garnitura

5.1.3 Elektronski viri (ER)

Fizični opis izdelamo le za elektronske vire, ki so na voljo na dostopnem fizičnem nosilcu. Pri elektronskih virih z dostopom na daljavo fizičnega opisa ne izdelamo, ampak ga nadomestimo z uporabo 3. območja (Območje vrste in obsega vira).

Ustrezen izraz za posebno oznako gradiva izberemo v Dodatku C ISBD(ER). Število kosov enote označimo z arabsko številko pred posebno oznako gradiva.

- ER 5.1** Posebni oznaki gradiva za optične diske lahko v okroglem oklepaju dodamo oznako formata.

Primeri:

- . – 1 disketa
- . – 2 el. optična diska (CD-ROM)
- . – 1 el. optični disk (CD-I)
- . – 1 el. optični disk (DVD-RAM)

5.1.4 Kartografsko gradivo (CM)

- CM 5.1** Ustrezen izraz za posebno oznako gradiva izberemo v Dodatku C ISBD(CM).

Primeri:

- . – 1 načrt
- . – 1 zemeljski globus
- . – 1 atlas
- . – 1 zvd. na 2 listih

5.1.5 Glasbeni tiski (PM)

5.1.5.1 Glasbeni tiski v enem zvezku

- PM 5.1.1-2** Ustrezen izraz za posebno oznako gradiva izberemo v Dodatku C ISBD(PM). Če ne ustreza noben izraz, uporabimo določila ISBD(M) (gl. 5.1.1.1). V oklepaju dodamo število strani. Priloge navajamo po določilih ISBD(M).

Primeri:

- . – 1 partitura (312 str.)
- . – 1 klavirski izvleček (VI, 80 str.)
- . – 1 part (32 str., [4] f. pril.)
- . – 1 žepna partitura ([55] str.)
- . – IV, 241 str.

5.1.5.2 Glasbeni tiski v več zvezkih

Navedemo ustrezno posebno oznako gradiva in pred njo arabsko številko, ki označuje število enot. Spremno gradivo v številčenje ni vključeno. Nezaključene publikacije v več zvezkih in tiste, pri katerih imajo posamezni zvezki poleg številčenja tudi svoj lastni naslov, popišemo po navodilih v 9. poglavju (*Monografske publikacije v več zvezkih/kosih*). Za posebno oznako gradiva v oklepaju dodamo številčenje posameznih zvezkov po določilih 5.1.1.2.

PM 5.1.3
PPIAK 244

Med številčenjem posameznih zvezkov je vedno pripeto podpičje.

Ne velja
PM 5.1.4.3
PPIAK 244/3

Primeri:

- . – 1 partitura v 2 zv. (398 str.)
Ur. op.: Paginacija se v drugem zvezku nadaljuje.
- . – 2 partituri (86; 105 str.)
- . – 2 zv. (VIII, 164; IX, 117 str.)

5.1.6 Starejše (antikvarne) monografske publikacije (A)

Smiselno uporabimo določila iz točke 5.1.1.1.

Neoštevilčene strani, liste ali stolpce, ki so bili že ob izidu sestavni del publikacije, vendar niso bili vključeni v štetje, opišemo z izrazi, ki veljajo za opis ostale publikacije. Upoštevamo prazne in potiskane strani ter njihovo število zapišemo z arabskimi številkami v oglatem oklepaju.

A 5.1.2.1-8
A 5.1.3

Primeri:

- . – III, [2], 296, [16] str.
- . – [312] f.

5.1.7 Serijske publikacije (S)

Po ISBD(S) opišemo serijske publikacije v tiskani ali drugačni obliki. Za serijske publikacije v neknjižni obliki pri opisu upoštevamo tudi ustrezni ISBD za neknjižno gradivo.

S 5.1.1

5.1.7.1 Tiskane serijske publikacije

Prvi element fizičnega opisa uporabimo le, če je serijska publikacija zaključena. Navedemo lahko število letnikov, zvezkov ali števil.

S 5.1.2

Primeri:

- . – 20 zv.

5.1.7.2 Serijske publikacije v neknjižni obliki

Posebno oznako gradiva navedemo v skladu z ustreznim ISBD. Če je serijska publikacija zaključena, pred posebno oznako gradiva napišemo arabsko število za število kosov.

S 5.1.2

Primeri:

. – CD-ROM

Ur. op.: *Serijska publikacija še izhaja.*

. – 57 mikrofišev

Ur. op.: *Serijska publikacija je zaključena.*

5.2 Druge fizične podrobnosti

G 5.2 To so fizični podatki o enoti, razen posebne oznake gradiva (gl. 5.1), mer (gl. 5.3) ter podatkov v opombah (gl. 7. območje).

Glede na vrsto gradiva v tem elementu fizičnega opisa lahko navajamo:

- podatke o ilustracijah
 - prisotnost barv, zvoka
 - vrsto materiala
- itn.

5.2.1 Monografske publikacije (M), glasbeni tiski (PM), starejše (antikvarne) monografske publikacije (A) in serijske publikacije (S)

M/PM/A/S 5.2
PPIAK 215

Navedemo prisotnost barvnih in/ali črnobelih ilustracij, fotografij, grafičnih prikazov, zemljevidov, načrtov, tabel, not itn., ki predstavljajo dodatek k osnovni vsebini enote. Uporabimo najustreznejši izraz in ga okrajšamo (kratice so v Dodatku B). Navedemo lahko več vrst ilustracij. Izraz »ilustracije« je najširši in ga lahko uporabimo namesto ostalih izrazov.

Primeri:

: ilustr.

: graf. prikazi

: ilustr., zvd.

: barvne fotogr.

: tabele

. – 1 partitura : barvne ilustr.

. – 40 zv. : ilustr.

Ur. op.: *Zaključena serijska publikacija.*

. – Ilustr.

Ur. op.: *Nezaključena serijska publikacija.*

. – CD-ROM : barve, zvok

Ur. op.: *Nezaključena serijska publikacija v neknjižni obliki.*

Pri serijskih publikacijah v neknjižni obliki lahko navedemo vse vrste fizičnih podrobnosti, ki jih predpisuje ustrezní ISBD (gl. ostale točke razdelka 5.2).

5.2.2 Neknjižno gradivo (NBM)

Glede na vrsto gradiva v tem elementu fizičnega opisa navajamo:

- vrsto materiala
 - stopnjo pomanjšanja (kadar ni standardna – 16× do 30×) in/ali lego sličic na filmu
 - prisotnost posebnih vrst ilustracij, npr. zemljevidov, diagramov
 - prisotnost barv, zvoka
 - hitrost reprodukcije, število stez in/ali zvočnih kanalov, postopke za zmanjševanje šumov
- itn.

NBM 5.2

Ne navajamo podatkov, ki so razvidni iz posebne oznake gradiva (npr. pri zvočnih posnetkih ne navajamo prisotnosti zvoka).

Primeri:

- . – 1 model : plastika
- . – 2 mikrofliša : diazo, 60×
- . – 1 diafilm (24 sl.) : vodoravna lega
- . – 20 prosojnic : graf. prikazi
- . – 1 videokaseta (VHS, PAL) (ca 110 min) : barve in č-b, zvok
- . – 1 gramof. plošča : 33 o/m, stereo
- . – 2 zvočni kaseti (150 min, 30 sek) : stereo, Dolby
- . – 1 video DVD (150 min) : barve, zvok

5.2.3 Elektronski viri (ER)

Glede na vrsto gradiva v tem elementu fizičnega opisa navajamo prisotnost barv in/ali zvoka. **ER 5.2**

Primeri:

- . – 1 optični disk (CD-ROM) : barve, zvok

5.2.4 Kartografsko gradivo (CM)

V tem elementu fizičnega opisa navajamo:

- način izdelave (navajamo, kadar ne gre za običajni tisk)
- vrsto materiala
- prisotnost barv

Primeri:

- . – 1 zvd. : barve
- . – 1 zemeljski globus : plastika, barve
- . – 1 načrt : rkp., č-b
- . – 1 zvd. : dvostransko, barve
Ur. op.: 1 zemljevid na obeh straneh lista.
- . – 2 zvd. : obojestransko, barve
Ur. op.: Na vsaki strani lista po 1 zemljevid.

5.3 Mere

Mere enote so dolžinske mere (višina, širina, globina) in/ali dimenzije, ki so zaradi ustrezne opreme pomembne za njeno uporabo.

5.3.1 Monografske publikacije (M), glasbeni tiski (PM) in serijske publikacije (S)

Mere navedemo v centimetrih s kratico »cm«. Merimo višino hrbta in mere zaokrožimo na naslednji polni centimeter. Če so mere enote neobičajne (npr. pri prečnem formatu, ko je širina večja od višine), lahko razen višine navedemo še druge mere.

M/PM/S 5.3
PPIAK 216

Primeri:

- ; 22 cm
- ; 20 × 25 cm

5.3.2 Nekonjižno gradivo (NBM)

Mere navajamo praviloma v centimetrih s kratico »cm«. Izjema so mere pri filmskih trakovih, ki jih navajamo v milimetrih (»mm«). Navedbo mer izpusti-

mo pri standardnih velikostih kaset in sklenjenotračnih kaset oz. kadar so mere vključene v druge dele opisa (npr. videokasete VHS).

- NBM 5.3** Mere dvodimenzionalnih enot navajamo v obliki višina × širina, pri okroglih pa navedemo premer in to besedo dodamo v okroglem oklepaju. Če za uporabo enote potrebujemo določeno napravo, mere okroglih enot navajamo brez zaokrožanja. Mere tridimenzionalnih enot navajamo v obliki višina × širina × globina; če to ni primerno, pa samo višino. Podatke o merah lahko po potrebi navedemo in/ali dopolnimo v opombi (gl. 7.5).

Primeri:

- . – 1 plakat : barve ; 80 × 64 cm
- . – 3 stenske slike : č-b ; 50 × 36 cm in manj
- . – 1 razglednica : barve ; 20 cm (premer)
- . – 1 CD (ca 45 min) : stereo ; 12 cm
- . – 1 kolut filma : barve ; super 8 mm
- . – 1 model : les, barve ; 12 × 8 × 5 cm

5.3.3 Elektronski viri (ER)

- ER 5.3** Mere navajamo praviloma v centimetrih s kratico »cm« (zaokroženo na naslednji polni centimeter). Navajamo mere fizičnega nosilca samega, pri enotah v več kosih pa lahko navedemo mere škatle v obliki višina × širina × globina. Če enoto sestavljajo različno veliki nosilci, navedemo mere najmanjšega in največjega ter ju povežemo z vezajem.

Primeri:

- . – 1 optični disk (foto CD) : barve ; 12 cm
- . – 2 disketi ; 9 cm

5.3.4 Kartografsko gradivo (CM)

- CM 5.3** Mere navajamo v centimetrih s kratico »cm«. Mere dvodimenzionalnih enot navajamo v obliki dolžina × širina, pri okroglih pa navedemo premer. Merimo kartografski del enote, po potrebi lahko dodamo mere celotne enote in/ali mere zložene enote. Podatke o merah lahko po potrebi navedemo in/ali dopolnimo v opombi (gl. 7.5).

Primeri:

- . – 1 zvd. : barve ; 9 × 30 cm na listu 40 × 60 cm, zložen na 21 × 10 cm
- . – 1 globus : les, barve ; premer 40 cm

- CM 5.5** Pri **atlasih** fizični opis izdelamo v skladu z ISBD(M), fizični opis pa začnemo s posebno oznako gradiva »atlas«, pred katero stoji arabska številka, s katero označimo število fizičnih kosov.

Primeri:

- . – 1 atlas (XV, 406 str.) : barve ; 35 cm

5.3.5 Starejše (antikvarne) monografske publikacije (A)

- A 5.3** Bibliografski (naravni) format navedemo s številko, ki ji sledi dvignjeni o (°). Višino zunanjega ovoja dodamo s kratico »cm« v okroglem oklepaju za navedbo naravnega formata in mere zaokrožimo na naslednji polni centimeter. Če naravnega formata ne moremo ugotoviti, navedemo samo mere v cm brez okroglega oklepaja. Če so mere enote neobičajne (npr. pri prečnem formatu, ko je širina večja od višine), lahko razen višine navedemo še druge mere.

Primeri:

- ; 4° (18 cm)
- ; 2° (21 × 30 cm)
- ; 24 cm

5.4 Navedbe spremnega gradiva (*neobvezno*)

Spremno gradivo lahko popišemo na dva načina:

ISBD 5.4

- a) kot 4. element 5. območja (uvaja ga ločilo presledek, plus, presledek (+))

ali

- b) za celotnim bibliografskim opisom (uvajata ga dva pomišljaja (—)).

- a) Navedbo spremnega gradiva opisovane publikacije/enote, ki je (ali naj bi) izšlo istočasno z njo in je namenjeno uporabi skupaj s publikacijo/enoto, uvedemo z znakom plus (+), pred in za katerim je presledek.

Spremno gradivo navedemo z besedo ali izrazom, ki označuje naravo gradiva.

Primeri:

- . – 271 str. : ilustr. ; 21 cm + cenik
- . – 1 zvd. : barve ; 108 × 37 cm, zložen na 30 × 21 cm + študija
- . – 1 partitura (329 str.) ; 18 cm + 25 partov + libreto
- . – 272 str. : ilustr. ; 8° (24 cm) + cenik
- . – 25 zv. : ilustr. ; 20 cm + 200 reprodukcij

Kratek opis spremnega gradiva lahko navedemo za besedo ali izrazom, ki gradivo označuje. Opišemo ga v skladu z napotki 5.1, 5.2 in 5.3 ustreznih ISBD-jev.

Primeri:

- + priročnik (10 str. ; 30 cm)
- + knjižica (30 str.)
- + 1 zvd. : barve ; 60 × 40 cm
- + uporabniški priročnik (206 str. ; 22 cm)
- + priročnik (16 str. ; 20 cm)
- + 1 zvočna kaseta (45 min) : stereo

Kadar spremno gradivo obstaja v različnih fizičnih oblikah, potem za navedbo uporabimo splošen izraz, podrobnosti pa navedemo v opombi.

Primeri:

- . – 47 diapozitivov : barve ; 5 × 5 cm + zvočni posnetek
- Opomba v 7. območju:* Zvočni posnetek v obliki gramof. plošče (14 min) : 33 1/3 o/m, mono ; 17,5 cm, in v obliki zvočne kasete (14 min)

- b) Obsežnejše spremno gradivo navedemo za bibliografskim opisom glavnega dela opisovane publikacije/enote. Za dvema pomišljajema navedemo vse tiste podatke, ki so značilni za spremno gradivo in pri tem upoštevamo zaporedje območij in elementov ter ločila po ISBD.

PPIAK 217/4

Primeri:

- Gradim slovenski jezik. Pravorečje in pravopis. – 53 str. : barvne ilustr. ; 28 cm. – Ov. nasl.
- Vse sorte je že blou [Zvočni posnetek] / [zbrala] Marija Krejan. – 1 CD ; 12 cm

5.5 Večvrstni kompleti

NBM 5.5

Ti kompleti vsebujejo sestavine na dveh ali več različnih medijih, sestavine pa so si med seboj enakovredne. Kot splošno oznako gradiva v teh primerih uporabimo izraza [Dva medija] oz. [Več medijev] (gl. 1.2.4). V takih primerih lahko v fizičnem opisu:

a) sestavine naštejemo, npr.:

. – 1 videokaseta, 2 zv.

b) uporabimo splošen izraz (npr. garnitura), podrobnosti pa navedemo v opombi o vsebini (gl. 7.5);

NBM 5.1.9

c) izdelamo poseben fizični opis za vsako sestavino in vsakega pišemo v novi vrsti, tj. ne uporabimo pike, presledka, pomišljaja, presledka, ampak vsak fizični opis v svoji vrsti umaknemo za en znak v desno, npr.:

. – Ljubljana : Mladinska knjiga, 1997

1 zv. (211 str.) ; 21 cm + [4] str. (navodila za uporabo jezik. tečaja)

4 zvočne kasete : stereo

(Zbirka Cicero)